

Sint-Denijsbode

Door concepten en opvattingen de concepten en opvattingen overstijgen (transcenderen)

dhammavedin@gmail.com
dhammavedin.be

Twee fragmenten uit de Vimalakirti Nirdeśa Soetra

Deze lange soetra beschrijft een samenkomst van duizenden en duizenden boeddha's en bodhisattva's bij de bodhisattva Vimalakirti. Er gebeuren allerlei miraculeuze dingen. Diverse figuren discussiëren over diverse essentiële principes en onderdelen van de Dharma. De twee uittreksels hieronder illustreren de essentiële ,paradox' van de Dharma:

- Ontwaken, Nirvana, Wijsheid, Vrijheid betekent vrij zijn van opvattingen en concepten.
- De Boeddha heeft veertig jaar lang opvattingen en concepten onderwezen en methodes om ermee om te gaan.

--> Als boeddhist hebben we dus het grootste respect voor deze ,leringen' die we krijgen van de Volmaakte. We vereren ze, bijvoorbeeld bij het lezen van de Tiratana Vandana en in de woorden van de tweede tekst hieronder:

[...] de Dharmaverering is die verering die wordt bewezen aan de leringen onderwezen door de Tathagata; deze leringen zijn diep en diepgaand in helderheid; ze zijn niet in overeenstemming met het alledaagse, en zijn moeilijk te begrijpen, en moeilijk te zien, en moeilijk te realiseren. Zij zijn subtiel, nauwkeurig, en uiteindelijk onbegrijpelijk. [...] Ze onthullen het onomkeerbare wiel van Dharma [...] zijn begiftigd met alle hulpmiddelen tot verlichting, [...] Zij laten levende wezens kennismaken met het grote mededogen, en onderwijzen hen in de grote liefde. Zij elimineren alle overtuigingen van de Mara's, en zij manifesteren relativiteit.

Tevens ontdekken we dat opvattingen maar hulpmiddelen zijn.

De relativiteit van concepten en opvattingen is ook duidelijk in dagelijkse ervaringen psychologische processen. We zeggen / denken bijvoorbeeld:

,Voor mij is dit de lekkerste chocolade'

,Ik ben verslaafd aan deze chocolade.'

Het woord ,chocolade' en het merk en type, het begrip ,verslaafd' beantwoorden niet aan de reële zintuiglijke ervaring van het eten ervan en het verlangen ernaar.

,Verslaafd zijn' verwijst naar een ingewikkelde reeks condities en gebeurtenissen. En ,ik', ja ... **The biggest lie: I...**

Toch zijn de concepten behulpzaam om deze chocolade te kopen, tot inzicht in je verslaving te komen en ze af te bouwen. Ook die aan ,**mijzelf**'.

Werkwijze

De fragmenten luidop lezen (een alinea per persoon).

Enkele aspecten van de inhoud bespreken. We staan niet stil bij details, hoe interessant ze ook zijn.

1. De bodhisattva Vimalakirti legt uit hoe hij de Ontwaakte (Tathagata) ziet

Heer, wanneer ik de Tathagata zou zien, zie ik hem door geen enkele Tathagata te zien. Waarom? Ik zie hem als niet geboren uit het verleden, niet overgaand naar de toekomst, en niet verblijvend in de tegenwoordige tijd. Waarom? Hij is de essentie die de realiteit van materie is, maar hij is geen materie. Hij is de essentie die de werkelijkheid van de gewaarwording is, maar hij is niet de gewaarwording. Hij is de essentie die de realiteit is van intellect, maar hij is niet intellect. Hij is de essentie die de realiteit van motivatie is, maar hij is geen motivatie. Hij is de essentie die de realiteit van het bewustzijn is, maar hij is niet het bewustzijn. Net als het element ruimte, verblijft hij in geen van de vier elementen. Hij overstijgt het bereik van oog, oor, neus, tong, lichaam en geest, en wordt niet voortgebracht in de media van het zesde zintuig. Hij is niet betrokken in de drie werelden, is vrij van de drie bezoedelingen, is verbonden met de drievoudige bevrijding; is begiftigd met de drie kennisdomeinen, en heeft waarlijk het onbereikbare bereikt.

De Tathagata heeft het uiterste bereikt van onthechting ten opzichte van alle dingen, maar toch is hij geen realiteitsgrens. Hij verblijft in de uiteindelijke werkelijkheid, maar er is geen relatie tussen de werkelijkheid en hem. Hij wordt niet voortgebracht door oorzaken, noch is hij afhankelijk van voorwaarden. Hij is niet zonder enige eigenschap, noch heeft hij enige eigenschap. Hij heeft geen enkele natuur, noch een verscheidenheid van naturen. Hij is geen conceptie, geen mentale constructie, noch is hij een non-conceptie. Hij is noch de andere oever, noch deze oever, noch dat ertussenin. Hij is noch hier noch daar, noch ergens anders. Hij is noch dit, noch dat. Hij kan niet door het bewustzijn ontdekt worden, noch is hij inherent aan het bewustzijn. Hij is noch duisternis noch licht. Hij is noch naam noch teken. Hij is zwak noch sterk. Hij leeft in geen land of richting. Hij is goed noch kwaad. Hij is noch samengesteld, noch niet samengesteld. Hij kan niet worden uitgelegd als hebbende welke betekenis dan ook.

De Tathagata is noch vrijgevigheid, noch gierigheid, noch moraliteit, noch immoraliteit; noch verdraagzaamheid, noch kwaadaardigheid; noch inspanning, noch luiheid; noch concentratie, noch afleiding; noch wijsheid, noch dwaasheid. Hij is onuitsprekelijk. Hij is noch waarheid, noch onwaarheid; noch ontsnapping aan de wereld, noch mislukking om aan de wereld te ontsnappen. Noch oorzaak van betrokkenheid bij de wereld, noch oorzaak van betrokkenheid bij de wereld. Hij is de beëindiging van alle theorie en alle praktijk; hij is noch een veld van verdienste, noch geen veld van verdienste. Hij is noch offers waardig, noch offers onwaardig. Hij is geen object, en kan niet benaderd worden. Hij is geen geheel, noch een conglomeraat. Hij overtreft alle berekeningen; hij is volstrekt ongeëvenaard, en toch gelijk aan de uiteindelijke werkelijkheid der dingen. Hij is weergaloos, vooral in inspanning. Hij overtreft alle maat. Hij gaat niet, blijft niet, gaat niet voorbij. Hij wordt noch gezien, noch gehoord, noch onderscheiden, noch gekend. Hij is zonder enige complexiteit, omdat hij de gelijkmoedigheid van de alwetende gnosis heeft bereikt; gelijk aan alle dingen, hij maakt geen onderscheid tussen hen. Hij is zonder verwijt, zonder overdaad, zonder corruptie, zonder conceptie, en zonder intellectualisatie. Hij is zonder activiteit, zonder geboorte, zonder ontstaan, zonder oorsprong, zonder voortbrenging, en zonder niet-voortbrenging. Hij is zonder angst, en zonder onderbewustzijn, zonder verdriet, zonder vreugde, en zonder spanning. Geen verbale lering kan hem uitdrukken. Zo is het lichaam van de Tathagata, en zo moet hij gezien worden. Wie aldus ziet, ziet waarlijk. Wie anders ziet, ziet vals".

2. Criteria bij het beoefenen van de Dharma

"Edele zoon, de Dharmaverering is die verering die wordt bewezen aan de leringen onderwezen door de Tathagata; deze leringen zijn diep en diepgaand in helderheid; ze zijn niet in overeenstemming met het alledaagse, en zijn moeilijk te begrijpen, en moeilijk te zien, en moeilijk te realiseren. Zij zijn subtiel, nauwkeurig, en uiteindelijk onbegrijpelijk. Als geschriften zijn ze verzameld in de Canon van de Bodhisattva's, gestempeld met het insigne van de koning van bezweringen en leringen. Ze onthullen het onomkeerbare wiel van Dharma dat voortkomt uit de zes transcendenties; gezuiverd van alle valse noties, zijn ze begiftigd met alle hulpmiddelen tot verlichting, en belichamen ze de zeven factoren van verlichting. Zij laten levende wezens kennismaken met het grote mededogen, en onderwijzen hen in de grote liefde. Zij elimineren alle overtuigingen van de Mara's, en zij manifesteren relativiteit.

Zij bevatten de boodschap van zelfloosheid, levendwezenloosheid, levenloosheid, persoonloosheid, leeg, tekenloosheid, wensloosheid, niet-presteren, niet-voortbrengen, en niet-voorkomen.

Zij maken het bereiken van de zetel van verlichting mogelijk, en zetten het wiel van de Dharma in beweging. Zij worden goedgekeurd en geprezen door de opperhoofden der goden, naga's, yaksa's, gandharva's, asura's, garuda's, kimnara's, en mahoraga's. Zij bewaren ononderbroken het erfgoed van de Heilige Dharma, bevatten de schatkamer van de Dharma en vertegenwoordigen het hoogtepunt van de Dharma-verering. Zij worden in ere gehouden door alle heilige wezens, en onderwijzen alle Bodhisattva praktijken. Zij leiden tot een onvervalst begrip van de Dharma in zijn ultieme betekenis. Zij bevestigen dat alle dingen vergankelijk, ellendig, onzelfzuchtig en vreedzaam zijn, en belichamen aldus de Dharma. Zij veroorzaken het opgeven van gierigheid, immoraliteit, boosaardigheid, luiheid, vergeetachtigheid, dwaasheid en jaloezie, evenals slechte overtuigingen, het vasthouden aan objecten, en alle tegenstellingen. Zij worden door alle Boeddha's geprezen. Zij zijn de medicijnen tegen de neigingen van het wereldse leven, en zij manifesteren op authentieke wijze het grote geluk van de bevrijding. Het correct onderwijzen, handhaven, onderzoeken en begrijpen van dergelijke Geschriften, en aldus de heilige Dharma in je eigen leven opnemen - dat is de Dharma-aanbidding.

Verder, Edele Zoon, bestaat de Dharma-aanbidding uit het bepalen van de Dharma volgens de Dharma; het toepassen van de Dharma volgens de Dharma; in harmonie zijn met de relativiteit; vrij zijn van extremistische overtuigingen; het leren verdragen van uiteindelijke geboorteloosheid en het niet-bestaan van alle dingen; het realiseren van zelfloosheid en leven-zonder-te-leven; Zich onthouden van strijd over oorzaken en omstandigheden, zonder ruzie te maken of te redetwisten; niet bezitterig zijn; vrij zijn van egoïsme; vertrouwen op de betekenis en niet op de letterlijke uitdrukking; vertrouwen op gnosis en niet op bewustzijn; vertrouwen op de ultieme leringen die definitief zijn in betekenis, en niet vasthouden aan de oppervlakkige leringen die interpreteerbaar zijn in betekenis; vertrouwen op de werkelijkheid en niet vasthouden aan meningen afgeleid van persoonlijke autoriteiten; de werkelijkheid van de Boeddha juist realiseren; de uiteindelijke afwezigheid van enig fundamenteel bewustzijn realiseren; en de gewoonte overwinnen om zich vast te klampen aan een uiteindelijke grond. Tenslotte, vrede bereiken door alles te stoppen, van onwetendheid tot ouderdom, dood, verdriet, klaagzang, ellende, angst en moeite, en beseffen dat levende wezens geen einde kennen aan hun opvattingen betreffende deze twaalf schakels van afhankelijke oorsprong; dan, edele zoon, wanneer je aan geen enkele opvatting vasthoudt, wordt dit de ongeëvenaarde Dharma-aanbidding genoemd".

De vier genoemde criteria (samengevat uit de commentaar van Sangharakshita)

1. Steunen op de Dharma, niet op een persoon

Je vindt wel steun bij leraren en spirituele vrienden maar alleen in zoverre ze de Dharma belichamen. „Er bestaat geen *vriendelijkheid*, alleen *vrienden*. De Dharma bestaat niet in boeken, alleen in zoverre ze beoefend wordt.

Steunen op de Dharma betekent dus niet dat je alleen op je eigen, kleine, individualistische geest moet afgaan, wel dat je niet moet steunen op autoriteit.

2. Steunen op betekenis, niet op letterlijke woorden

De geschriften zijn zeer belangrijk: ze drukken spirituele ervaringen uit. Ze bestuderen doen we het beste met vrienden.

Vermijden je vast te klampen aan woorden. Dat doe je door open te zijn, elkaar echt te willen begrijpen.

3. Steunen op expliciete betekenis

Sommige soetra's zijn onmiddellijk duidelijk en niet verkeerd te begrijpen. Voor andere soetra's is interpretatie nodig. We moeten vertrouwen op wat klaar en duidelijk is.

Daarnaast zijn er tal van poëtische, mythische teksten die we op een heel andere manier benaderen. We kunnen dit onderscheid hierop niet toepassen.

4. Steunen op transcendent gewaarzijn (Jnana), niet op onderscheidend bewustzijn (vijnana)

Sangharakshita:

Jnana is pure kennis, puur bewustzijn; het is kennis zonder enig onderwerp, enig object. Het is kennis die niets weet en die niemands kennis is. Daarom noem ik het transcendentale opmerkzaamheid. Het is wat Gampopa, die de Dharmakaya beschrijft, 'de zuivere non-duale glans' noemt.

Vijnana is verdeelde kennis, verdeeld bewustzijn; het is kennis die verdeeld is tussen subject en object, hetzij tussen zintuig en zintuiglijk object of geest en mentaal object, of tussen ego zelf en wereld. Het is kennis die plaatsvindt binnen het subject/object kader,

die wordt beperkt door het subject object kader - zelfs vervormd door het. Daarom noem ik 'Vijnana' 'discriminerend bewustzijn'.

Teksten vertaald met www.DeepL.com/Translator (gratis versie)]. Aan deze vertalingen hoef je nauwelijks nog iets te doen.